

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
ім. Л.В. ГРОМАШЕВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІКРОБІОЛОГІВ,
ЕПІДЕМІОЛОГІВ ТА ПАРАЗИТОЛОГІВ ІМЕНІ Д.К. ЗАБОЛІТНОГО»
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ІНФЕКЦІОНІСТІВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
ТА КЛІНІЧНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»
КАФЕДРА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ У М. КИЇВІ

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ: ЕТІОЛОГІЯ, ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА, БІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Матеріали науково-практичної конференції
з міжнародною участю, присвяченої щорічним «Читанням» пам'яті
академіка Л.В. Громашевського та приуроченої
до 25-річчя Національної академії медичних наук України
(Київ, 11 – 12 жовтня 2018 року)

*За редакцією чл.-кор. НАМН України В.І. Задорожної,
д. мед н. Т.А. Сергеевої*

Київ – 2018

MINISTRY OF HEALTH OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF MEDICAL SCIENCES OF UKRAINE
SI «L.V. GROMASHEVSKY INSTITUTE OF EPIDEMIOLOGY AND INFECTIOUS DISEASES
NAMN OF UKRAINE»
PUBLIC ORGANIZATION «D.K. ZABOLOTNY UKRAINIAN ASSOCIATION OF
MICROBIOLOGISTS, EPIDEMIOLOGISTS AND PARASITOLOGISTS»
NATIONAL SCIENTIFIC CENTER «INSTITUTE OF EXPERIMENTAL AND CLINICAL
VETERINARY MEDICINE»
EPIDEMIOLOGY DEPARTMENT AT DANYLOHALYTSKY LVIV NATIONAL MEDICAL
UNIVERSITY
UKRAINIAN ASSOCIATION OF INFECTIONISTS
UKRAINIAN MILITARY MEDICAL ACADEMY
GENERAL DIRECTORATE OF THE STATE SERVICE ON FOOD AND CONSUMER
PROTECTION IN KIEV

Infectious diseases of modern times: etiology, epidemiology, diagnosis, treatment, prevention, biological safety

Materials of Scientific and Practical Conference with international
participation Annual «Reading» in the memory
of Academician L.V. Gromashevsky
confined to the 25th anniversary of the
National Academy of Medical Sciences of Ukraine
(Kyiv, October 11 – 12.2018)

Edited by VI Zadorozhna and TA Sergeyeva

Kyiv – 2018

I-74 Інфекційні хвороби сучасності: етіологія, епідеміологія, діагностика, лікування, профілактика, біологічна безпека : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті академіка Л.В. Громашевського та 25 – річчю Національної академії медичних наук України» (Київ, 11 – 12 жовтня 2018 р.). – К., 2018. – 204 с.

У збірці надано матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю, в яких висвітлено актуальні теоретичні та практичні аспекти сучасної інфектології. В публікаціях розглянуто широке коло питань соціально значущих інфекцій, емерджентних, реемерджентних, рідкісних інфекційних хвороб, природно-осередкових захворювань, завізних інфекцій, що потребують здійснення заходів із санітарної охорони території; епідеміологічного нагляду та протиепідемічної роботи з урахуванням територіальних особливостей; сучасний стан та новітні підходи до діагностики інфекційних хвороб, індикації та ідентифікації збудників інфекційних хвороб людини і тварин та спільних для людей і тварин; сучасні досягнення, проблеми та перспективи терапії інфекційних та паразитарних хвороб; антибіотикорезистентність та шлях її подолання; актуальні питання вакцинопрофілактики та імунотерапії інфекційних хвороб; клініко-епідеміологічні аспекти інфекцій, пов'язаних з наданням медичної допомоги; проблеми біобезпеки та біозахисту в світі та в Україні.

Матеріали подані мовою оригіналу.

Редакційна колегія не обов'язково повністю поділяє думку авторів. За вірогідність викладених фактів, цифрового матеріалу, прізвищ, імен, дат та інших фактів несуть відповідальність автори.

УДК 616.9(082)

Хелемендик А.Б., Рябокони О.В.

КЛІНІКО-ЛАБОРАТОРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ХВОРИХ НА ХРОНІЧНИЙ ГЕПАТИТ В БЕЗ ЦИРОЗУ ПЕЧІНКИ В ДИНАМІЦІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ТАКТИКИ ЛІКУВАННЯ..... 178

Хоронжевська І.С., Сергеева Т.А., Мартинюк Г.А., Мороз В.О.

МОНІТОРИНГ ПОШИРЕНOSTІ ПАРЕНТЕРАЛЬНИХ ВІРУСНИХ ГЕПАТИТІВ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 180

Хоронжевська І.С., Сергеева Т.А., Мартинюк Г.А., Мороз В.О.

ЧАСТОТА ВИЯВЛЕННЯ АНТИТІЛ ДО ВІРУСУ ГЕПАТИТУ С СЕРЕД РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 182

Чумаченко Т.О., Махота Л.С., Карлова Т.О.

ОЦІНКА СУЧАСНОЇ ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ ВІРУСНОГО ГЕПАТИТУ А НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 185

Шагінян В.Р., Фільчаков І.В., Парфенюк Ю.В., Матяш В.І.,

Дьяченко П.А., Березіна Л.В., Панасюк О.Л.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТРАТЕКАЛЬНОГО СИНТЕЗУ АНТИТІЛ У ПАЦІЄНТІВ З УРАЖЕННЯМИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ..... 187

Шишова Г.А., Біломеря Т.А., Гончаренко В.І.

ЕПІДЕМІОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ЗА ІНФЕКЦІЙНОЮ ЗАХВОРИВАНІСТЮ НАСЕЛЕННЯ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД 2014 – 2017 РР..... 189

Щербінська А.М., Люльчук М.Г., Бабій Н.О., Киртичова В.В.

ГЛОБАЛЬНІ ЗАДАЧІ В ПОДОЛАННІ ЕПІДЕМІЇ ВІЛ/СНІДУ В КОНТЕКСТІ ЗАВДАНЬ ЛАБОРАТОРНОЇ СЛУЖБИ ДІАГНОСТИКИ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ В УКРАЇНІ..... 191

Юрченко О.О., Дубина Д.О.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦИФІЧНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ ФЛАВІВІРУСНИХ ІНФЕКЦІЙ В УКРАЇНІ..... 194

Янко Н.В., Бойко О.П., Новачевська В.В., Крайванович Н.С.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕПІДЕМІЧНОГО ПРОЦЕСУ САЛЬМОНЕЛЬОЗУ..... 195

Янко Н.В., Дудковська Л.В., Гнатюк О.Я., Гавришук В.Й.

ВАЖЛИВІСТЬ ЕПІДНАГЛЯДУ ЗА ТУЛЯРЕМІСЮ ТА ЛЕПТОСПРОЗОМ НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНІ..... 198

Янко Н.В., Дудковська Л.В., Роцина Т.А.

ВАЖЛИВІСТЬ ЕПІДНАГЛЯДУ ЗА КИШКОВИМИ ІНФЕКЦІЯМИ НА ТЕРИТОРІЇ ГОРОХІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ..... 200

Янко Н.В., Костирка Н.В., Дудковська Л.В., Довжик В.Ф.

ЗАХВОРИВАНІСТЬ БОТУЛІЗМОМ НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНІ..... 202

ОЦІНКА СУЧАСНОЇ ЕПІДЕМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ПРИЧИНИ ПОШИРЕННЯ ВІРУСНОГО ГЕПАТИТУ А НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна
ДУ «Харківський обласний лабораторний центр
Міністерства охорони здоров'я України», м. Харків, Україна

На тлі виникнення та розповсюдження нових вірусних інфекцій вірусний гепатит А (ВГА) не втрачає своєї актуальності та реєструється по всіх регіонах України. Інтенсивність розвитку епідемічного процесу вірусного гепатиту А є відображенням дії багатьох соціальних факторів (рівень життя населення, санітарно-гігієнічний стан територій, якість водозабезпечення та ін.), які мають безпосередній вплив на його епідемічне поширення.

Метою роботи було з'ясування причин активізації епідемічного процесу ВГА в Харківській області в сучасних умовах.

Матеріали і методи. Використані епідеміологічний, бактеріологічний, вірусологічний методи дослідження, метод імуноферментного аналізу (ІФА).

Результати. Показники захворюваності на вірусні гепатити (гострі та хронічні) у Харківській області за останні 3 роки перевищували середні по Україні у 1,3 – 1,6 рази і дорівнювали у 2015 р. – 46,3, 2016 р. – 40,9, 2017 р. – 43,5 на 100 тис. населення. Питома вага ВГА у структурі гострих вірусних гепатитів в області складала у 2015 р. – 23,0%, 2016 р. – 12,9%, 2017 р. – 31,0%. В той же час захворюваність на ВГА в Харківській області була нижче, ніж в Україні, показники на 100 тис. населення склали 2,61 у 2015 р., 1,18 у 2016 р., 4,62 у 2017 р. проти 5,78 у 2015 р., 7,08 у 2016 р., 47,44 у 2017 р. в Україні. Слід підкреслити зростання інцидентності в 2017 р., показник в Харківській області перевищив середньобаторічний (2,94) в 1,6 рази.

Аналіз вікової структури захворюваності на ВГА показав превалювання дітей, їх питома вага в середньому дорівнювала 29,1%, при цьому переважали діти 5 – 9 років, їх частка складала майже 40% від всіх захворілих дітей. Також, діти були найбільш ураженою ВГА віковою групою, показники захворюваності дитячого населення майже у 1,5 – 2 рази перевищували показники загальної захворюваності та складала у 2015 р. – 3,82, 2016 р. – 2,84, 2017 р. – 7,99 на 100 тис. дитячого населення. Серед соціальних груп населення частіше залучались до

епідемічного процесу ВГА непрацюючі особи, питома вага яких в середньому склала 39,7%.

Характерною рисою епідемічного процесу ВГА в Харківській області є осінньо-зимова сезонність, що підтверджується більш частою реєстрацією випадків ВГА та виявлення спалаху на території області у цей період.

Протягом 2015 – 2016 рр. епідемічна ситуація з ВГА на території Харківської області характеризувалась як нестійка, у 2017 р. вона погіршилась: серед мешканців селища міського типу А у жовтні зареєстровано спалах з 40 випадками ВГА. Лабораторно діагноз підтверджено у 100% хворих, методом ІФА виявлено anti-HCV IgM. Епідемічна ситуація розцінена як неблагополучна.

Аналіз причин та епідеміологічна оцінка спалаху ВГА виявили, що вірогідними шляхами передачі збудника інфекції були водний та контактнo-побутовий, реалізація яких відбулась через незадовільний санітарно-гігієнічний стан території селища, каналізаційних та водопровідних мереж, відсутність вивозу сміття, довготривале непроведення дезінфекції індивідуальних колодязів, свердловин, недотримання правил особистої гігієни та ін. Дослідження води питної у домашніх осередках та громадських колодязях, розташованих на території селища, підтвердили її мікробне та вірусне забруднення і наявність антигену вірусу гепатиту А.

Важливою складовою епідеміологічного нагляду за ВГА є лабораторний моніторинг (плановий та за епідпоказами) об'єктів зовнішнього середовища, зокрема, питної води. За період 2015 – 2017 рр. вірусологічною лабораторією ДУ «Харківський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» на наявність антигену вірусу гепатиту А планово досліджено 1445 проб води питної, 239 проб харчових продуктів та 307 проб води відкритих водоймищ. Антиген вірусу гепатиту А виявлено у 10 (3,25%) пробах води відкритих водоймищ. За епідпоказами досліджено 131 пробу води питної, з них виявлено 4 (3,05%) позитивних. Зазначене підтверджує активну циркуляцію вірусу гепатиту А у зовнішньому середовищі, зокрема, у воді.

Висновки.

Встановлено більш високу враженість дитячого населення ВГА, що свідчить про напруженість епідемічної ситуації в Харківській області, наявність значного про шарку неімунних осіб серед дитячого населення і активну циркуляцію збудника ВГА. Необхідність активного виявлення хворих, зокрема, із субклінічними, безжовтяничними формами, для своєчасної ізоляції джерел збудника ВГА потребує ретельної уваги сімейних лікарів.

Провідну роль у поширенні ВГА грає багатофакторна дія соціальних факторів: санітарно-гігієнічний стан території мешкання населення, споруд для водозабора та водопостачання, каналізації, закладів суспільного харчування, методи очищення території, тощо. Для забезпечення відповідного санітарного стану приватних колодязів та свердловин, вигрібних ям та прибудинкових територій необхідно проведення санітарно-просвітницької роботи серед населення, яке мешкає у приватних будинках.

Отримані результати дозволяють рекомендувати проведення специфічної профілактики контингентам з груп ризику та контактним. З огляду на активну циркуляцію збудника ВГА у зовнішньому середовищі, постійний моніторинг об'єктів довкілля сприяє виявленню провідних, притаманних певній місцевості, шляхів та факторів його розповсюдження, своєчасному запровадженню ефективних протиепідемічних та профілактичних заходів.

*В.Р. Шагінян, І.В. Фільчаков, Ю.В. Парфенюк, В.І. Матяш, П.А. Дьяченко,
Л.В. Березіна, О.Л. Панасюк
(vrs1808@gmail.com)*

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТРАТЕКАЛЬНОГО СИНТЕЗУ АНТИТІЛ У ПАЦІЄНТІВ З УРАЖЕННЯМИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ

*ДУ «Інститут епідеміології та інфекційних хвороб
ім. Л.В. Громишевського НАМН України», м. Київ, Україна*

Метод визначення інtrateкального синтезу антитіл (ІТСА), в тому числі і специфічних, використовується в клінічній практиці для діагностики та встановлення етіології уражень центральної нервової системи (ЦНС).

Як свідчать дані літератури, ІТСА до збудників інфекційних хвороб є ознакою специфічної імунної відповіді, але подальші дослідження показали, що ІТСА визначається не тільки в разі гострого інфекційного процесу в ЦНС, коли збудник знаходиться в паренхімі мозку, викликаючи пошкодження (енцефаліт, мієліт, менінгоенцефаліт). Можливий також розвиток так званої поліспецифічної імунної відповіді з одночасною наявністю ІТСА різної специфічності, що є відображенням хронічного запального процесу ЦНС аутоімунної природи.

В той же час, метод визначення ІТСА практично не використовується у клінічній практиці в Україні. Найбільш широко для встановлення

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДУ «ІНСТИТУТ ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ТА ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ
ім. Л.В. ГРОМАШЕВСЬКОГО НАМН УКРАЇНИ»
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІКРОБІОЛОГІВ,
ЕПІДЕМІОЛОГІВ ТА ПАРАЗИТОЛОГІВ ІМЕНІ Д.К. ЗАБОЛОТНОГО»
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ІНФЕКЦІОНІСТІВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
ТА КЛІНІЧНОЇ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ»
КАФЕДРА ЕПІДЕМІОЛОГІЇ ЛЬВІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ДАНИЛА ГАЛИЦЬКОГО
УКРАЇНСЬКА ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ У М. КИЄВІ

ІНФЕКЦІЙНІ ХВОРОБИ СУЧАСНОСТІ: ЕТІОЛОГІЯ, ЕПІДЕМІОЛОГІЯ, ДІАГНОСТИКА, ЛІКУВАННЯ, ПРОФІЛАКТИКА, БІОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Матеріали науково-практичної конференції,
з міжнародною участю, присвяченій щорічним «Читанням» пам'яті
академіка Л.В. Громашевського та приуроченій
до 25-річчя Національної академії медичних наук України
(Київ, 11 – 12 жовтня 2018 року)

*За редакцією чл.-кор. НАМН України В.І. Задорожної,
д. мед н. Т.А. Сергеевої*

Підп. до друку 08.10.2018 р. Формат 60×84 1/16.
Папір офсетний № 1. Гарнітура «Таймс».
Зам. № 5534/18. Наклад 150.

«СПД ФО «Коломіцин В.Ю.»
03179, м. Київ, вул. Котельникова, 95
Тел./факс (044) 501-35-69
Свідоцтво про державну реєстрацію
В02 № 257914 від 09.12.2002 р.